

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Muzeum Pomorskie Armii Krajowej
oraz Wojskowej Służby Polek
87-100 Toruń, ul. Podmurna 93, tel. 0048 56 65 22 186
e-mail: fapak@wp.pl; www.zawacka.pl

zob: Kolekta Śr. Leis, Su

Zet. A & Okr. Bydgoszcz - Rezkowska

Bydgoszcz
WSK

Gnuchalanka Halina
- Gnuchala - Węsierska
zam. Rezkowska
ps. "Hanka"

K: 918/247 1 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Gruchalanka Halina.....
T: K: 918/2471 Pom.....
Bydgoszcz GSK.....

I./1. Relacja k. 4 s. 1-4

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora k. 2 s. 1-4

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora k. 2 s. 1-3

II. Materiały uzupełniające relację

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945

III./5. Inne ...

IV. Korespondencja

.....
.....
.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 8

VI. Fotografie brak

I/1. Relacja - Gruchalanka Halimie

1. Relacja Własna - Gruchalanka Halimie
sam. Wesołowska z 24.01.1978,
relp. omys.

k. 4 s. 1-4

Bydgoszcz 24.1.1948r.

Relacja uczestniczki ruchu oporu.

1. Piętkowska Halina z d. Gruchalańska „Hanka” ps.
2. nr. 22-XII-1922 Opatowo pow. Toruń
3. e. Augustyna i Irenej z d. Borkowska
4. farmaceutka (studia nie ukończyła).
5. 85- Bydgoszcz Konalińska 16 m 148.

Przed wojną.

Ukończyłam w rodzinnym katolickim humanistycznym gimnazjum m. Bydgoszczy u Polbrickiej matkę matkę w 1939r., a dziś po wojnie 1946r. w Bydgoszczy.

2 lata studiowałam w Toruniu - wydz. mat.-przyrodnicze, 1 rok w Poznaniu na farmacji. W 1945r. wyjechałam z matką i w związku z manuskryptem piewałam studia 1947/48.

Ukończyłam kurs pomocnika farmaceutycznego w 1948r.

Nierazemnie od studiów pracowałam w aptece przy ul. Dworcowej od 1945r.

Okres okupacji.

Po wkroczeniu Niemców zostałam na Starym Ryuku zarejestrowana przez Arbeitamt z 3 drzewostanami oddalonymi do Arbeitamtu na ul. Bernardynską i przemianowałam mnie na wyzór na roboty do Niemiec. Stojąc w kolejce wiodącej zobaczyć przechodzący obok dr. Dietz (dobry Niemiec orientacji antyhitlerowskiej) i zabrał około 6 osób spośród nich i mnie i przydzielił do pomocy lekarni niemieckich na miejscu w Bydgoszczy. Pełniłam funkcję pomocy demonyżki. Ja pracowałam u dr. Kling ul. Armii Czerwonej 19, internistki. Pierwszemu była br. Polakowicz, dr. Dietz który pomagał Polakom. nawet opatrywał rannych z podziemia,

urobił je na swój sposób o tyle, że czasem udawało się założyć (19)
do kwater Pelaków, którzy byli wypędzeni z pod opieki zdrowotnej.
Tu ~~nie~~ otwarto się pole do działania dla mnie. Byłam zainteresowana
nie tylko sposobami, ale wkrótce okazało się, że czas zaangażowania mnie, do
robienia zastawień lekarskich zabiegów i t.d. audytów, które dr. Kling u siebie
przeprowadzał. Jednocześnie z nim Kartkami pogłębione gdzieś również
miałam kontakt z Polakami. Dzięki tym wykaraniym mnie jest-
nościem byłam wyróżniona przez dr. Piłkę. Za jego pośrednictwem
postawiliśmy niekiedy oficera rannego z Haldenbergu, z rana
w lesie na drodze w 1936 r. w ramach Pelaków - kolejony na drogę
ekspedycyjną towarów, K/cementary, Stambel wyprzedziła wiodnie
z. t. w. czołowej listy (wiodnie do wysłania przez gestapo) do GG.
Stambel miał kontakt z kolegami i kolegami pracującymi w
różnych lekarniach i w czasie nieobecności w gabinecie dr. Kling.
Telefonicznie uzgadniał z nami Polaków którym malowało się
pomoc. Zapełnił laboratorium dr. Kling, bratem odrywniki alpo-
widnie (kwas piknowy) który wyprodukował i t.d. Materiały
były b. ostrożnymi w dawkowaniu. Był drugi środek wyprodukowany
długotrwale jak w malarii. Środki te dawano osobom które musiały
chronić się przed gestapo - nie miały choroby, lub nie były w stanie
chorobowym. Stwierdzono środki opatrunkowe i leki brata się
stały z gabinetów lekarskich.

W październiku 1939 r. aresztowano moją matkę Józę z powodu
podawo - ukrywanie polskiej inteligencji. Wtedy na krótko
matka była już „czysta” gdyż przez wnoszenie w piwnicy i miesz-
kaniu jej ukrywać się młodzieńcy z czołowej listy, którą
matka sama około 1937 r. w usy, przeprowadzić uc ekspedycję
kolejony - towarów i przekazywać polskim kolegom do wyrobki
do GG. Szereżni wysocy wyjechał. w sumie około 16 chłepców,

Udzielony mi został na ul. Podarwickiego. Po wymieszaniu mieszkalnym mieszkam na dwóch kwaterach.

Z Matką do przetrwania Gestapo ul. Permiatowskiego i ja byłem zabrana. Po 4ch dniach niekiedy wracam z 2 godzinnymi dziećmi i wracam do pracy odpowiedzialnym o tym dr. Dikoni.

15 stycznia 1943 r. zostałam wyznaczona z pracy przez dr. Kling, gdyż mi udzielony został przyświadczenie i jechać na roboty laboratoryjne do Gdańska. Höveras przez znajomych Polaków dostaję pracę w aptece „Bismark” na Al. 1 Maja 91. W tym czasie spotkałam moją dobrą koleżankę Krystynę Zgodzińską obecną Schuldr, ona mnie zwerbowała do tej org. podziemnej S.W.-AK i na jej też zaproszenie przyjeżdżam z drugą moją koleżanką Zofią Liwową. Zadaniem naszym było przewidziane w sprawie zdrowia, ale równoległe pełnić również funkcję w miasteczku komunistycznym. Stanowiliśmy 3-ty konspiracyjny i Krystyna Zgodzińska, Zofia Liwowa i ja.

Obywatelskim wykonywaliśmy pracę przy pomocy Krystyny Zgodzińskiej i Zofii Liwowej od Nowego Rynku ul. Podgórskiej do Tomaszewskiej. Wykonanie prędko miało zadania: 1. Dostarczanie środków sportowych, leków na ul. Jałkowskiego ^{II piętro} i ul. Długosza nr.

2) Wyjazd w terenie, inspekcje gabinetów lekarskich, budynków szkolnych na punkty w. pomocy sanitarnych; sprowadzenie wykam sportowych klubów i magazynów - cele aprowizacyjne.

3. funkcja Tserniczi, wyjazdowy ur. na dworcu Legnowo, wystawianie ilości przejeżdżających pociągów i wagonów wojskowych.

Przenosiłam prasę dla „Tekli” na melinę Brossa ul. Nakielska drogą św. Trójcy. Stała Al. 1 Maja około 170 starszej kobiety z rodziną nosiłam jedzenie z Rybarków.

To oddzielny rozdział Rybarków. Stała tam jednostka wojskowa niemiecka, a gospodarstwami były 2 Polki N.N. Gdy wojsko było na cmentarzu w ewakuacji i wstąpił, wstąpił konsp. 3 dniowymi i 2 dniowymi z kawkami od mleka do wspomnianych gospodyni.

i otrzymaliśmy jedzenie (kasanki, kapuski itp), ^{do} tym największy kilec 4
rodzin 1/9 adresów wskazanych przez organizację.

4) były zespoły opiekę na ranie, foret sanitarnych, które się odbywało u
Krysi Zgabińskiej ul. Śreulickiego - przy Dworcowej na poddaszu.

Wiem, że w konspiracji pracowali: Irene Ciemiak-Schmidt, od której otrzymałam
raz kilka przemieszanych środków opatrunkowych do bunkra w Rybaku i do-
ukryjących się oficerów polskich zbitych z obojgu, Biała Maria,
Kolanicykówna Helena - Kubińska siostra, Paterek Helena - pilzniczanka,
z mężem, Maciej Kujawański, dla którego mieszkaniem raz były Karłow
na ul. Narutowicza do stolarni. Pank, odebrali chłopak i dziewczyna, nar-
lık nie znam. Konspiracja była krótka i krótkim się prawi wyszłam
w naszej trojce. Klemie wojny przeważała działalność i zabrakło mi się
do odzyskania i budowy normalnego życia.

Po wojnie

Od 1945r. pracowałam stale w aptekach Bydgoskich, obecnie
na ul. Dworcowej 48. Mam dwoje dzieci.

Halina Reekowska

Relacje spisane i
skwerdram autentyczności
podpisu przy mnie stworzonego.

Irene Młusiońska

Bydgoszcz 24.I.1978r.

1/2. Dokumenty - Gruchalańska Halina:

1. "Oświadczenie Śniadka" - John Greuy
z d. Paterek z dn. 11.01.1990 o
działalności G. H. w WSK, kserokop.
oryg. K-19.12
2. "Oświadczenie Śniadka" - Schulz Hansi
H. z d. Zgodzimska z dn. 4.03.1990
o działalności G. H. w konspiracji,
kserokop. oryg. K-19.3-4

John Tereza Bydgoszcz dnia 11.01. 1990
z d. Taterak

imię, nazwisko, pseudonim i adres
składającego oświadczenia
(dla ruzatuk nazwisko panieńskie)

ps. "Tereza"

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

a. uczestnik (czka) - (wymienić formację, ugrupowanie, jednostkę, nazwę obozu, więzienia itp. - od - do)

Wyszkowej Służby Kobiet A.K. 1943-1.1945

świadomy odpowiedzialności za prawdziwość podanych niżej przez mnie faktów, legitymujący (a) się
dokumentem osobistym (innym dokumentem) seria i numer

nr. Polj. 0 4 0 0

wystawionym dnia przez

Sarad. Woj. Bydgoszcz leg. nr. 0358594

oświadczam, że Ob. Halina Gruchala Keszewska syn (córka) Augustyna

urodz. dnia 22. grudnia 1922. w Ostrowie ps. Tomni

jest mi znany (a) osobiście jako uczestnik (czka) - wymienić formację, ugrupowanie, jednostkę, nazwę
obozu, więzienia itp. oraz okoliczności, z jakimi świadek zetknął się z otrzymującym (ca) oświadczenie

i czasokres od - do)
Halina Gruchala Keszewska ps. Hanka
uczestniczyła w szkoleniu Siestr Pogotowia
Święt. Armii Krajowej w Bydgoszczy

Wyżej wymieniony (a) posiadał (a) pseudonimy (y) "Hanka"

pełnił funkcję

oraz brał udział w następującej działalności zaliczanej do uprawnień kombatanckich (wymienić jej rodzaje,
miejscowości, czasookresy itp.)

Poznań -
Schulz Maria-Krzyszyna-Bydgoszcz 4 marzec 1990 r.
2.d. Zagodsinska (miejscowość)
(nazwisko, imię, pseudonim i adres składającego oświadczenie)
ps. Wilerek

OŚWIADCZENIE ŚWIADKA

Ja, jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową od — do): Wojtkowej Głuszy Kolonia H. K.
1943 - I. 1945

świadomy(a) odpowiedzialności wynikającej z przepisów prawa karnego za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów, legitymujący(a) się dowodem osobistym seria i numer F.W. 57 79 581 wydanym dnia 18 maj 1966 r. przez K. S. S. P. Poznań

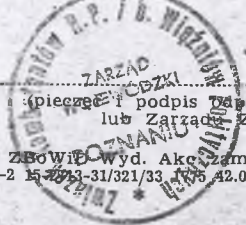
oświadczam:
ze Ob. Kalina - Emalia Wziernicka (córka Augustyna
urodz. dnia 22 grudnia 1922 roku w Ustarewo pow. Tomi
jest mi znany(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymienić formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową oraz okoliczności, w których świadek zetknął się z otrzymującym(ca) oświadczenie i czasokres od — do): pracownik Apteki, Biuro
nalesiała do grupy sanitarnej W.S.K. Bydgoszcz - Gwiedos
Pracowała w szpitalu sanitarnym w instruktorskim Patroli-try
ps. "Wespa" w szpitalu T. w pow. poznań. Do niej wymienione
nalesiała także szpitala szpitali sanitarnej w pow.
Gromadzka mat. szpitalniczej dla Powiatu Wielkop.

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim Florka i pełnił(a) funkcję — brał(a) udział (w tej części opisuje się: przebieg służby i działalność w okresie bezpośredniego udziału w walkach wolnościowych, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod czym dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany i czasokres od — do): sanitariuszka i jej pomocy
nalesiała do W.S.K. - P.K. od kwietnia 43 do stycznia 45

Jeżeli świadek jest członkiem ZBoWiD, powinien wpisać numer legitymacji członkowskiej 078 47 06 wydanej przez Zarząd Okręgu w Z.O.D. D. - Janga Wajnowski
Poznań

Własnoręczność podpisu stwierdza się:

Prawdziwość powyższych danych stwierdzam własnoręcznym podpisem

Jedn. ZBoWiD wyd. Akc. zam. nr 2/3/Wj WDA-2 15 303-31/321/33 1075 42.000 szt./druk. 6/70 f. 24

Maria-Krzyszyna Schulz
(Nazwisko, imię, stopień wojskowy, funkcja, stanowisko)
Świadczy ZWI
Żołnierzy Armii Krajowej
OKRĘG BYDGOSZCZ
Alfreda Kalitowska

1/3. Inne materiały dokumentacyjne -
Grzechalanka Głalime:

1. Deklaracja Głalimy Derskowskiej
z 30.07.1990 - zgłoszenie uczestnictwa
w Stow. Zol. AK, kserokop. oryg. k. 15.1-2
2. „Oświadczenie” - Derskowska Głalima
z dn. 19.02.1992, kserokop. oryg. k. 15.3

30.7.90

Okręg.....Koleo, Grodowski.....
Pawore

DEKLARACJA

Zgłaszam uczestnictwo w Stowarzyszeniu Żołnierzy Armii Krajowej i zobowiązuję się do przestrzegania Statutu Stowarzyszenia.

Data 30.7.1990 r. .... Halina Gruchowa /imię i nazwisko/ Halina Rezkowska /podpis/

85-714 adres Byczewo ..... Wronska
ul. Katedralna 16/178

telefon 48-35-25...

Rezakowska Wnieśli - ARKUSZ EWIDENCYJNY

1. Nazwisko i imię Gruchowa Halina Wronska -
/literami drukowanymi/

2. Dla mężatek nazwisko panięskie Gruchowa Wronska -

3. Data i miejsce urodzenia 22.12.1922 - Włocławek, pow. Toruń -

4. Imiona rodziców Augustyna - Józefa -

5. Pseudonimy Hanka 94 -

6. Data wstąpienia do:

a. SZP .....

b. ZWZ-AK 1943 - 1945 -

c. Organizacje scalone, podporządkowane, współdziałające

7. Przydział organizacyjny GSK - Sekulary -

Okręg Pomorski

/no. okręg, inspektorat, obwód, rejon, placówka, oddział, pluton, kompania, batalion, pułk, brygada, dywizja lub inny rodzaj działalności/

8. Odznaczenia uzyskane w AK .....

/nr lej. i data wystawienia, przez kogo nadane/

9. Inne odznaczenia .....

/nr leg. i data wystawienia, przez kogo nadane/

10. Przebieg służby /czasokres, nazwa, funkcja/

a. do 1939r, ...

b. SZP, ZWZ-AK ... 1943-1945- .....

c. P.S.Z na Zachodzie .....

11. Karta Kombatantka /nr, data wystawienia, przez kogo wydana/ .....

12. Represjonowany /rodzaj/:

a. I.IX.1939r, - 15.I.1945 r. ....

b. Po 15.I.1945 r. ....

Wierogodność powyższych danych potwierdzam podpisem

Andrzej Poczta

KOMISJA WERYFIKACYJNA .....

/Kole, Środowiska/

Potwierdza się dane z niniejszej deklaracji i posiadanie do uzyskania
prawnień członkowskich Stowarzyszenia Żołnierzy Armii Krajowej

/miejscowość, data/

- Nazwisko i imię 1. ....
- pseudonim 2. ....
- 3. ....

Przejęty w poczet członków zwyczajnych Stowarzyszenia Żołnierzy
Armii Krajowej .....

/nr ewidencyjny, miejscowość, data/

ZARZĄD OKREGU

- Nazwisko i imię 1. ....
- pseudonim 2. ....
- 3. ....

[Handwritten signatures]

30.07.50

O Ś W I A D C Z E N I E

- 1. Nazwisko i imię ... RECZKOWSKA HANINA ..
- 2. Dla mężatek nazwisko panięskie Gruchala - Węzierska
- 3. Data i miejsce urodzenia 22 grudnia 1922 r. ..
- 4. Imiona rodziców Augustyn i Greca z d. Boskowska
- 5. Pseudonimy .. HANINA " " ..
- 6. Przynależność do partii politycznych / od kiedy do kiedy /
 .. nie należałam ..
 .. ..
- 7. Pracowałem w aparacie ścigania / MO, UB, prokuratura, infor-
 macja wojskowa, ORMO / od - do .. nie pracowałam ..
 .. ..
- 8. Byłem członkiem ZBOWiD-u / od kiedy do kiedy / .. nie ..
 .. ..
- Jakie pełniłem funkcje i w jakich jednostkach organizacyjnych
 od - do .. nie należałam ..
- 9. Złożyłem oświadczenie o wystąpieniu ze ZBOWiD-u i skreśleniu
 mnie z listy członków w dniu .. nie należałam ..

Wiarygodność powyższych danych potwierdzam własnoręcznym podpisem.

Bydgoszcz, dnia 19 lutego 1992 r. ..

Hanina Reczkowska

T:K:918/2471 Pom.

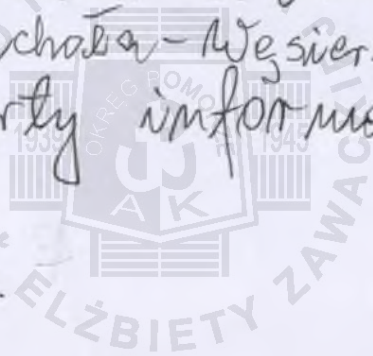
Bydgoszcz

Gruchalanka Halina
(Gruchalowa - Węsierska)

✓
✓

Karty informacyjne

lc.

Gonchalanka - Reerko w Kalinie
po Kauke II

ercentni wsk

obrotowi wata punkty parohave u aptekach
pracowata u Biruwarok apotheki

Porada od lekarzi Mierki dany odrazu miki
wynajmijcie chorobę - dawano jej tym, którzy
mnieśli in chronic chorobę

Kauke II powiada u 1843 Karolej papabowia
zbignęgo oficera z Woldenbergu - do pety, Srali

Relaore zolobylaru p. Mewicke - Jagiłowka

GRUCHALANKA - RECZKOWSKA HALINA ps. "Manka II"

Obok Marii Białej ps. "Magda", Henry Cierniak-Schmidtowej ps. "Wanda", Urszuli Szyperskiej-Bereznickiej, ps. "Manka I", Bronistawy Góralskiej ps. "Antek", Urszuli Mroz-Siedlewskiej ps. "Bolestawa", Heleny Kotanicyk-Hubnickiej ps. "Manka III", Zofii Lisowskiej ps. "Urszula" obsługiwała apteki: Centralną na ul. Góralskiej 27, aptekę na pl. Teatralnym, aptekę na ul. Góralskiej 91, Bismarck Apotheke.

Zr.: Mamsiorska, Bydgoskie komórki konspiracyjne,
s. 153.

M Gr maj '94

Bydgoszcz
WSK 3

GRUCHALANKA-RECZKOWSKA HALINA ps. "Hanka II"

W czasie okupacji pracowała w "Bismarck Apotheke" w Bydgoszczy. Od Niemki lekarki Ling, potajemnie brała odczynniki, np. kwas pikrynowy, który ostrożnie dawkowo przyjmowała z odczynkami, innymi powodowała drgawki jak w malarii. W 1943r. przewiozła karetką pogotowia na ekspedycję towarową koto cementarza w Bydgoszczy do kolejarza z ożniem podziemia, z "Szatanów" jednego z ukrywających się tam zbiegłych z obozu w Woldenbergu, oficera WP. Był ranny.

Źr.: Mamsiorska, Bydgoskie kamieńki konspiracyjne, s. 153.

M Gr maj 1984

Gruchalanka - Rezkowska Helina

Bydg.
WSK

ps. "Hanka II"

4

Brata udział w akcji organizowa-
nia środków farmaceutycznych.

zob. Mionski J., Bydgoskie komórki
konspiracyjne, [Ar:] "WTK" nr 50/1981
- t. probl. AK

WSK. VI 101

20

Bydgoszcz

Reczkowska Halina - Jurkalska 5
m. Haulis'

Reczkowska

BYDGOSZCZ

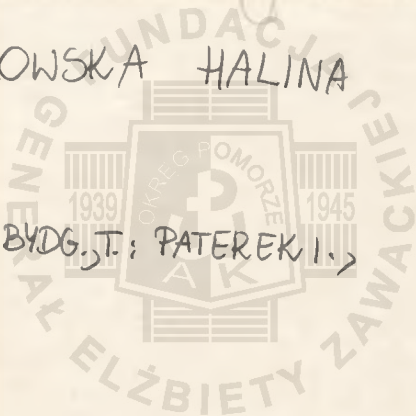
PK

6

Gnuchalanka (Gnuchota)

RECZKOWSKA HALINA

Łob. APAK, INSP. BYDG., T. PATEREK I. >

(Gruchala) rps

BYDGOSZCZ
AK-WSIK

7

GRUCHALANKA - RECZKOWSKA HALINA

PS. „HANKA - II”

PRACOWAŁA W BISMARCK - APOTHEKE W BYDGOSZCZY,
NA UL. GDAŃSKIEJ 91. POTAJEMNIE ZABIERAŁA
ON LEKARKI - NIEMKI ODCZYNNIKI WYWOŁUJĄCE
CHOROBY, DLA OSÓB MUSZĄCYCH SIĘ UCHRONIĆ
PRZED GESTAPO.

ZOB. KALENDARZ BYDGOSKI 1991
ART. IRENY MONSIORSKIEJ STR. 153.

R.M.

24

WSS 8
Gorn.
Bydgos.

Gruchalanka Halima
p.s. „Hanka 4”

sekiya sanitarna.

SBK P, s. 4 s. 28

ANG. XH'OC

WYDZIAŁ HISTORII I SPOŁECZNOŚCI
KATEDRA HISTORII I SPOŁECZNOŚCI
ul. Gagarina 1, 80-009 Gdańsk
tel. 58 309 10 00, fax 58 309 10 01
e-mail: historia@uni.gdansk.pl

Gruchalanka
Holina

ZESKANOWANE